

עבור ממשל ביידן-האריס

חלאס דייל

פתרונות למבוי הסתום ישראל/עזה

השגת ביטחון ונורמליזציה
לאחר המלחמה

סיום המלחמה תוך
השגת יעדים הדדיים

שחרור החטופים
והאסירים

ד"ר איתי כוכבי | דצמבר 2023

Halas = **Enough already!** خلاص חלאס

איסטנבול

קלוג

הרווארד

יריחו

תל אביב

רמאללה

תל אביב

ד"ר איתי כוכבי יחסים בינלאומיים

מבוסס על עבודת הדוקטורט שלי על משא ומתן במהלך הסכסוך הישראלי-פלסטיני

- תקציר מנהלים
- התוכנית

תקציר מנהלים

בהקדם האפשרי: להציע לאש"ף ולרשות הפלסטינית לקחת את עזה תחת שליטתה, לאחר המלחמה, כחלק מעסקה עם ישראל

- אש"ף והרשות הפלסטינית יובילו את הדרך על ידי מינוי הנהגה מתאימה לניהול רצועת עזה

ישראל תסכים לכל מינוי סביר מטעם אש"ף והרשות הפלסטינית, שיוכל לזכות באמונם של העזתים ולהוביל ליציבות ולשגשוג

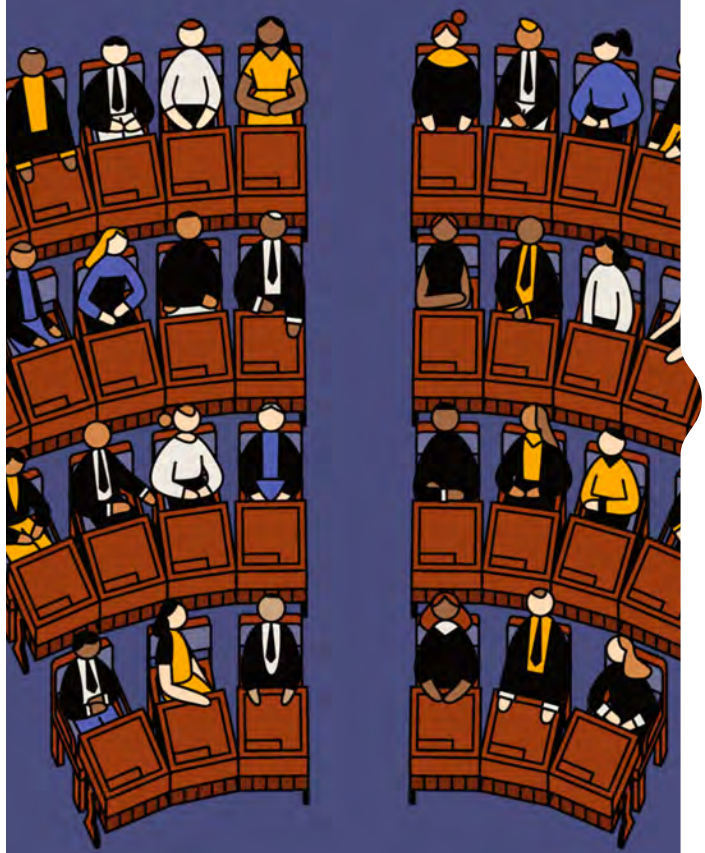
מרואן
ברגותי

חוסאם סעיד
זומלוט

מינויים אחרים

המלצתנו היא להקים ממשלה פלסטינית מקצועית חדשה בעזה ששמה **ProGaza** ועקרונותיה הן:

- הנהגה מקצועית לחלוטין ללא פוליטיקאים (טכנוקרטיה)
- כוללת מומחים פלסטינים מעזה, מהגדה וממדינות שונות
- הנהגה זמנית למשך 4 שנים
- תתקיים תחת כנפי האו"ם ואש"ף
- תוקם ע"י המשלחת הפלסטינית לאו"ם בעזרת גופי יעוץ בינלאומיים

ישראל תשחרר אסירים פלסטינים

- אסירים פלסטינים ישוחררו
- על בסיס קריטריונים מסוימים, חלקם יחזרו אל הגדה המערבית ו/או לעזה וחלקם ישוחררו ללבנון או למדינות אחרות
- שחרור למדינות אחרות בוצע בעבר- יותר מפעם אחת
- המשוחררים למדינות אחרות יוכלו לחזור אל הגדה המערבית ואל עזה לאחר תקופת זמן מסוימת – על פי קריטריונים מוגדרים, יציבות הרשות הפלסטינית והמצב הביטחוני

חמאס ישחרר את כל החטופים

- השחרור יתבצע בו-זמנית עם שחרורם של האסירים הפלסטינים

החמושים של חמאס בעזה

- יתפרקו מנשקם על פי ההסכם
- המנהיגים יעברו לארצות אחרות
- ישראל תתחייב לא לפגוע בחמושים שהתפרקו מנשקם או בהנהגה כל עוד שאלו לא יעסקו בתכנון פעולות אלימות כנגד ישראל או כנגד מטרות יהודיות

כוחו הצבאי של חמאס

- לאחר פירוק הנשק, ישראל תשמיד את המתקנים הצבאיים של חמאס ושל הג'יהאד האסלאמי בעזה, ואת כל אמצעי ייצור הנשק

אש"ף והרשות הפלסטינית ישתלטו על רצועת עזה, צה"ל יחיל אמצעי ביטחון

- צה"ל ייסוג לגבול ישראל
- אמצעי הביטחון יבטיחו:
 - את ביטחונה של אוכלוסיית ישראל השוכנת ליד הגבול
 - שלא יהיו ייצור נשק בעזה או הברחת נשק לתוכה

התחלה מיידית של תהליך ביטחון ושלום ישראלי-פלסטיני

המטרה:
ביטחון ונורמליזציה על בסיס
פתרון שתי המדינות

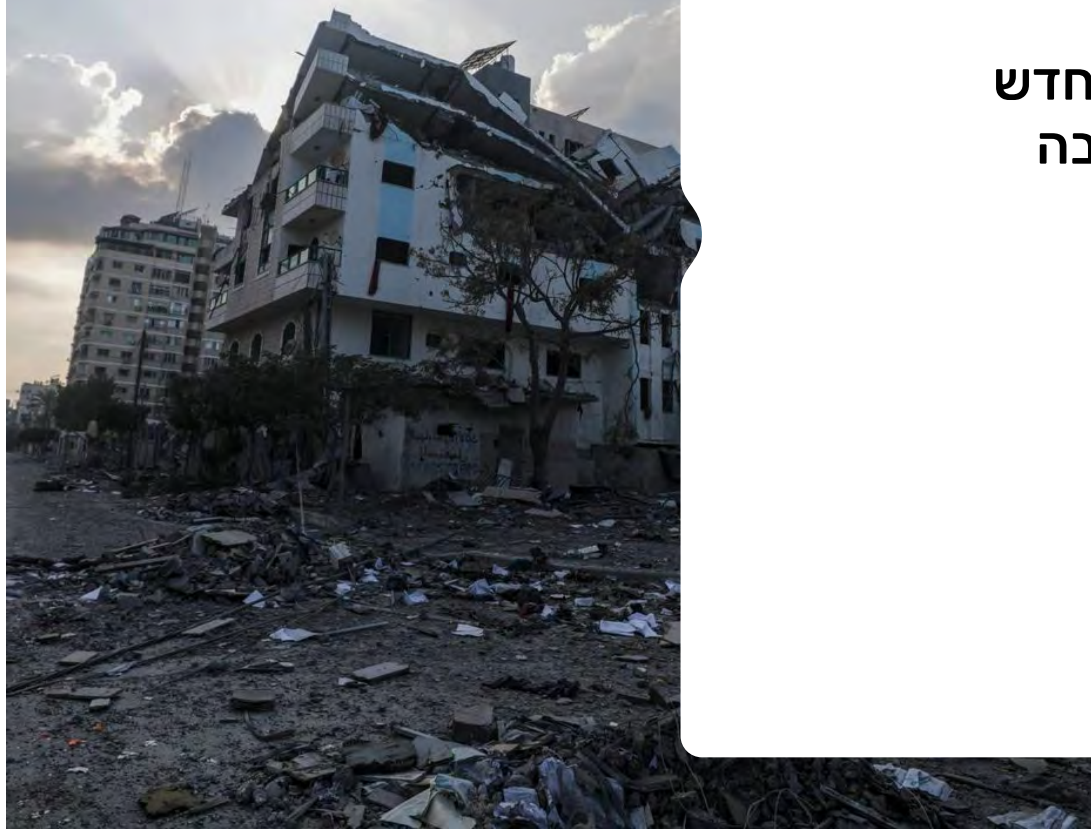
חתימה על הסכם שלום עם ערב הסעודית

מייד אחרי התחלת תהליך ביטחון ושלום
ישראלי-פלסטיני

בנייה מחדש של עזה

הקהילה הבינלאומית תעזור לבנות מחדש
את עזה ולהקים מדינה פלסטינית יציבה

אתגרים התחלתיים

- **ייתכן שחמאס יסרב לעזוב את עזה ו/או יהיו לו דרישות בלתי ריאליות**

החלופה של חמאס היא להילחם עד מוות בעזה, כאשר במהלך הזמן הזה העזתים יסבלו. תרחיש כזה ככל הנראה ימנע את שחרורם של רוב האסירים הפלסטינים מבתי הכלא בישראל. כמו כן, החזרת השליטה הפלסטינית בעזה תידחה למשך זמן לא ידוע

- **מדינות לא יסכימו לקבל אנשי חמאס**

זו בעיה שיהיה צורך להתגבר עליה

אתגרים התחלתיים

- **ייתכן שישראל תסרב לשחרר חלק מן האסירים שחמאס מתעקש על שחרורם**

בעבר, ישראל שחררה כ- 1000 אסירים תמורת ישראלי אחד

- **ייתכן שישראל תסרב להפסיק את הלחימה לפני שתהרוג את רוב חמושי חמאס**

קרוב לוודאי שישראל תהיה מוכנה להפסיק את הלחימה תמורת עסקה כוללת

- **ייתכן שישראל תסרב לשחרר חמושים של חמאס למדינות מסוימות, כמו לבנון**

את הסוגיה הזאת יהיה צריך לפתור

התוכנית הזאת **מסוכנת**, אבל זו החלופה הכי פחות מסוכנת **והמבטיחה** ביותר מבין כל החלופות האפשריות

- זו הדרך הבטוחה ביותר מבחינתה של ישראל להשיג את שתי המטרות שהגדירה לעצמה:
 - שחרור החטופים בעודם בחיים
 - מחיקת הכוח הצבאי והפוליטי של חמאס בעזה
- זו ההזדמנות הטובה ביותר, ואולי האחרונה, של הפלסטינים להגיע לפתרון שתי מדינות ולעתיד טוב

הוכח שהשלום מספק את הביטחון הטוב ביותר לישראל

• הגבולות הבטוחים והיציבים ביותר של ישראל
הם תוצאה של הסכמי שלום:

• עם מצרים: מאז 1979

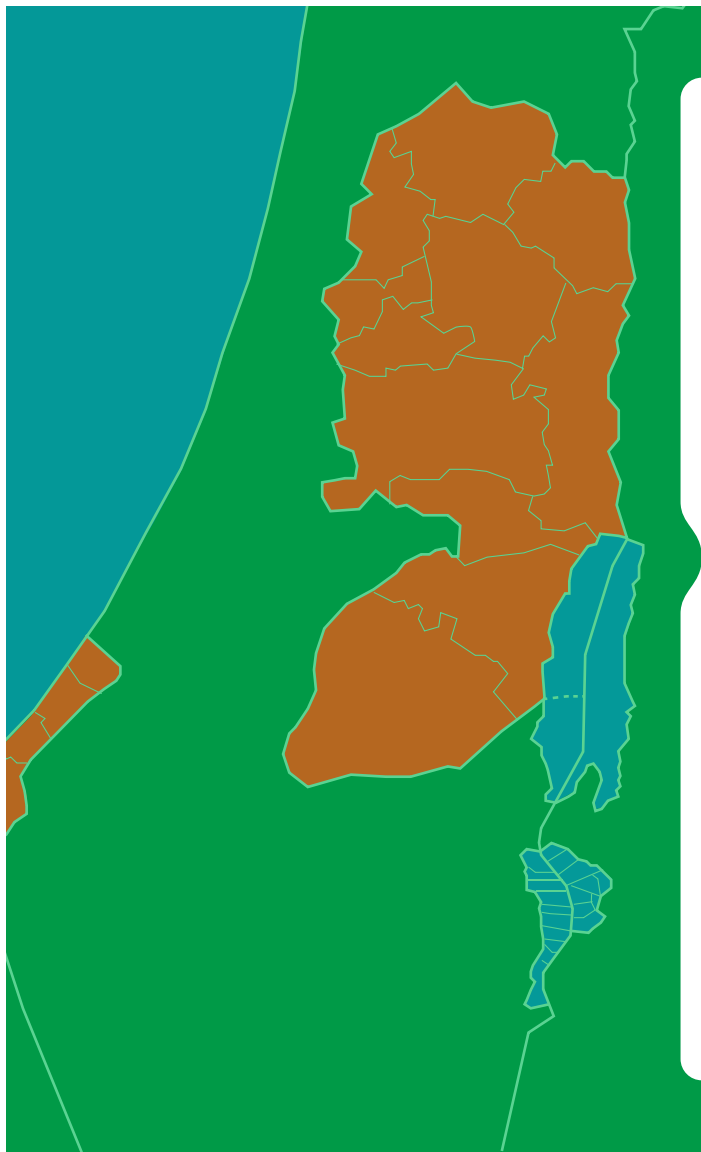
• עם ירדן: מאז 1994

השלום והביטחון שרדו חילופי ממשלות,
את האביב הערבי, זרימת פליטים לירדן,
אינתיפאדות ומלחמות בעזה ובלבנון

שלום באמצעות ביטחון הוא הדרך הטובה ביותר לעם הפלסטיני להבטיח לעצמו מדינה

• כחלק מהסכמי השלום, ישראל מסרה אדמות:

- למצרים: 60,000 קמ"ר, כולל יישובים
- לירדן: 430 קמ"ר, שטח הגדול יותר משטחה של רצועת עזה

מנהיגים צריכים להנהיג, האנשים יבואו אחריהם

- על פי השמועות, נשיא מצרים לשעבר, סאדאת, היה אוהד של הנאציזם בצעירותו
- בינואר 1978, חודשיים לאחר שסאדאת נחת בירושלים, רק 33% מן הישראלים היהודים האמינו שישראל צריכה להחזיר את סיני תמורת שלום

מנהיגים צריכים להנהיג, האנשים יבואו אחריהם

- ביוני 1978, 41% בלבד מן הישראלים היהודים האמינו שמצרים תהיה מוכנה לחתום על חוזה שלום שתנאיו יהיו ריאליים עבור ישראל
- בינואר 1979, 61% מן הישראלים היהודים האמינו בכך
- בינואר 1980 (10 חודשים לאחר החתימה על הסכם השלום), 74% האמינו שהסכם השלום הוא ההחלטה הנכונה

בזאת מסתיים

תקציר המנהלים

עכשיו נצלול עמוק יותר

חלק 2

תהליך ביטחון ושלום:
גישה שונה
• שלב 1
• שלב 2

חלק 1

פתרון לחטופים ולאסירים תוך מחיקת ליבת
הכוח של חמאס בעזה

חלק 1

פתרון

לחטופים ולאסירים תוך מחיקת
ליבת הכוח של חמאס בעזה

יש להציג פתרון win-win-win מהר ככל האפשר, כדי להגדיל את מספר החטופים שיוחזרו בחיים

- חילופי חטופים ואסירים
- אשף והרשות הפלסטינית יובילו מינוי הנהגה חדשה בעזה
- פירוק מנשק של עזה
- ישראל תתחייב לתהליך ביטחון ושלום על בסיס שתי מדינות

● ● ●

פתרון win-win-win הוא קשה רגשית בזמן מלחמה. אולם כל פתרון אחר יוביל לעתיד גרוע יותר

- **חילופי חטופים ואסירים**

ניצחון לישראל, ניצחון לחמאס, ניצחון לאשף והרשות הפלסטינית

- **הישרדותם של רוב אנשי הזרוע הצבאית של חמאס, לאחר פירוקם ממשק**

חצי ניצחון לישראל, חצי ניצחון לחמאס, ניצחון לאש"ף והרשות הפלסטינית

ישראל הייתה מעדיפה להשמיד את חמאס בעזה, ואינה יכולה להסכים שחמאס יישאר שם חמוש. חמאס היה מעדיף להישאר חמוש בעזה, אך גם רוצה לשרוד ולהשיג את יעדיו האחרים למען המטרה הפלסטינית. הרשות הפלסטינית מעדיפה חמאס חלש בעזה

• •

פתרון win-win-win הוא קשה רגשית בזמן מלחמה. אולם כל פתרון אחר יוביל לעתידי גרוע יותר

- **אש"ף והרשות הפלסטינית יובילו מינוי
הנהגה חדשה בעזה**

אזרחי עזה זקוקים להנהגה פלסטינית שניתן לבטוח בה, שתוכל לשקם את עזה. הם זקוקים גם לתקווה. אם יוכלו לקבל מענה לשני הצרכים האלה, יהיה ניתן לבנות עתיד טוב יותר. זה יהיה ניצחון עבורם, ניצחון לאש"ף ולרשות הפלסטינית וניצחון לישראל. מנקודת מבטו של חמאס, הנהגה חדשה מטעם אש"ף והרשות הפלסטינית עדיפה על שליטה שאיננה פלסטינית

● ● ●

פתרון win-win-win הוא קשה רגשית בזמן מלחמה. אולם כל פתרון אחר יוביל לעתיד גרוע יותר

• ישראל תתחייב להיכנס לתהליך ביטחון ושלום על בסיס שתי מדינות

- קטאר, מצרים, מדינות ערביות
אחרות והקהילה הבינלאומית -
יתמכו ביוזמה זו
- קרוב לוודאי שחמאס לא יפר את
העסקה בגלל תהליך עתידי כזה
- הדבר יהיה ניצחון מיידי
לאש"ף והרשות הפלסטינית
- ישראל עם קבינט ביטחוני שכולל
חברי קואליציה ואופוזיציה
תסכים ככל הנראה באי רצון

אם חמאס, אש"ף והרשות הפלסטינית או ישראל יעכבו פתרון, קרוב לוודאי שזה יוביל לעתיד של **lose-lose-lose**

- ישראל תחסל ככל הנראה 80% מכוחו הצבאי של חמאס בפרק זמן קצר יחסית. לאחר מכן היא תישאר בעזה כדי לרדוף את שאר החמושים מחמאס ומהג'יהאד האסלאמי עד שיימצא פתרון אחר
- העתיד של העזתים ושל ישראל יכלול כנראה לחימה בלתי פוסקת, בדומה לניסיון העבר בווייטנאם, באפגניסטן ובלבנון
- רוב החטופים הישראליים והאסירים הפלסטינים לא ישוחררו
- אוכלוסיית הגדה המערבית (פלסטינים וישראלים) תסבול מרמה הולכת וגוברת של אלימות, שתזלוג אל תוך ישראל
- קרוב לוודאי שהיחסים בין מדינות ערב לבין ישראל יידרדרו

הנהגה עם פרופיל גבוה וסיכון גבוה

דוגמה | מרוואן ברגותי

אודות

- נולד ב 1959 בכפר סמוך לרמאללה
- הורשע במעשי רצח על ידי בית משפט ישראלי. יושב בכלא מאז 2002
- מנהיג פלסטיני באינתיפאדות הראשונה והשנייה
- תמך בתהליך השלום, ואז פנה להתנגדות אלימה
- ככל הנראה, הוא הפלסטיני הפופולרי ביותר, שביכולתו לאחד את העם הפלסטיני לשלום ולמלחמה

הנהגה עם פרופיל גבוה וסיכון גבוה

דוגמה | מרוואן ברגותי

אתגרים

- הרשות הפלסטינית עלולה להתנגד, מאחר שלברגותי יש כוח פוליטי רב
- ישראל עשויה להתנגד, מאחר שהוא רוצח מורשע
- ברגותי אינו מעזה
- **סיכון:** אם ישראל והרשות הפלסטינית לא יחתרו להסכם של שלום וביטחון, ייתכן שברגותי יוביל את הפלסטינים לאינתיפאדה ולמלחמה, במקום לביטחון ולשלום. הוא כבר עשה זאת בעבר

הנהגה עם פרופיל נמוך וסיכון נמוך

דוגמא | חוסאם סעיד זמלוט

אודות

- נולד ב- 1973 ברפיה, מחנה פליטים ברצועת עזה
- חבר בכיר בפת"ח
- ראש המשלחת הפלסטינית בבריטניה. עמד בראש המשלחת הפלסטינית בארה"ב
- בעל דוקטורט בכלכלה פוליטית בינלאומית, כיהן כפרופסור באוניברסיטת ביר זית ברמאללה, וכן שימש כחוקר-אורח באוניברסיטת הרווארד

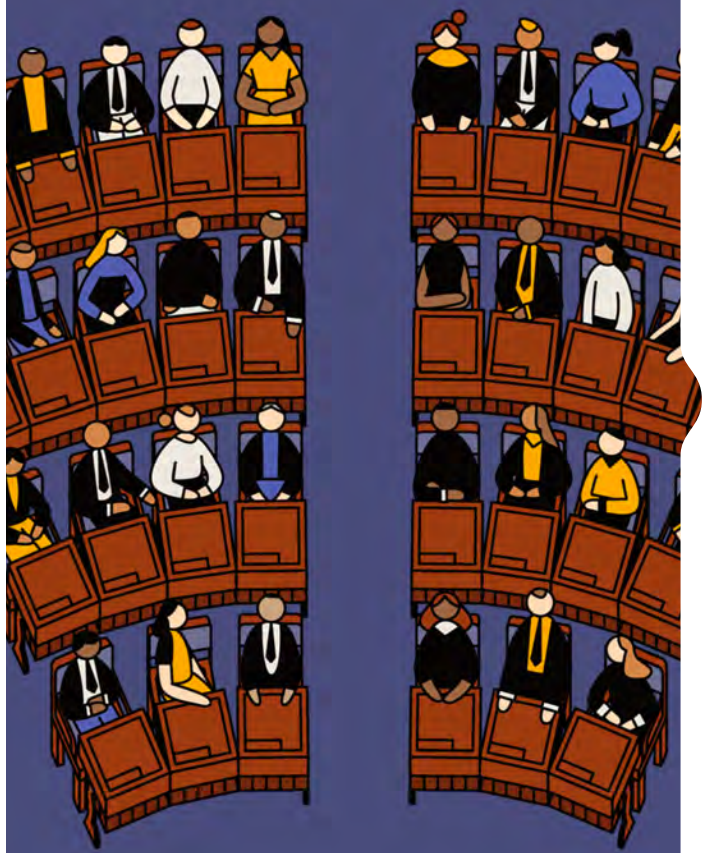

הנהגה עם פרופיל נמוך וסיכון נמוך

דוגמה | חוסאם סעיד זומלוט

אתגרים

- עזב את עזה לפני זמן רב, לא סבל עם אנשי עזה
- דיפלומט שמינתה ההנהגה הנוכחית של הרשות הפלסטינית. הוא איננו "חתול רחוב"
- בעיני הצעירים הפלסטינים, אין לו את ההילה של לוחם חופש שהקריב עצמו למען המטרה הפלסטינית
- הוא יצטרך לרכוש אהדה באמצעות יושרה ותוצאות

המלצתנו היא להקים ממשלה פלסטינית מקצועית חדשה בעזה ששמה **ProGaza** ועקרונותיה הן:

- הנהגה מקצועית לחלוטין ללא פוליטיקאים (טכנוקרטיה)
- כוללת מומחים פלסטינים מעזה, מהגדה וממדינות שונות
- הנהגה זמנית למשך 4 שנים
- תתקיים תחת כנפי האו"ם ואש"ף
- תוקם ע"י המשלחת הפלסטינית לאו"ם בעזרת גופי יעוץ בינלאומיים

אתגרים עיקריים של ההנהגה החדשה מטעם אש"ף והרשות הפלסטינית בעזה

- הבטחת הביטחון של תושבי עזה והיעדר אלימות כנגד ישראל

- שימוש בכוחות חמושים של הרשות הפלסטינית באופן מתאים
- תיאום עם צה"ל

- בנייה מחדש של עזה: בריאות, תשתיות, בניין, כלכלה וכל השאר

- יצירת תקווה לעתיד טוב יותר

אתגרים עיקריים של הרשות הפלסטינית ברמאללה

- סיוע להנהגה החדשה בעזה להתגבר על אתגריה
- הבטחת ביטחון האוכלוסייה באיו"ש
- הצטרפות לתהליך של ביטחון ושלום עם ישראל

מחויבויות של ישראל לאש"ף והרשות הפלסטינית

- הצטרפות לתהליך של ביטחון ושלום
- הפסקת בנייה/הרחבה של יישובים במהלך תהליך הביטחון והשלום מעבר לצמיחה הטבעית בתוך היישובים העיקריים
- שמירה קפדנית על הסטטוס-קוו במסגד אל-אקצה במהלך תהליך השלום וכיבוד ביצוע התפילות

לוח זמנים | בזמן שהמלחמה נמשכת

- באופן מיידי: פתיחת דיונים מאחורי הקלעים בין ישראל לרשות הפלסטינית
- לאחר הסכמה ראשונית של שני הצדדים, שיתוף התוכנית המוסכמת עם ארה"ב, מצרים וקטאר
- מיד לאחר מכן, שיתוף התוכנית עם חמאס באמצעות מתווכים
- משא ומתן, חתימה, ביצוע

חלק 2

תהליך ביטחון ושלום

שלב 1

להימנע מן הטעויות הבאות:

- אין להתחיל בדיון על סוגיות הליבה: הגבולות, סידורי הביטחון, זכות השיבה, המקומות הקדושים
- אין להתחיל בדיון על סוגיות משניות: מים, תיאום תדרי רדיו וכו'
- אין להקדיש זמן רב מדי להגדרת התהליך, לצעדים בוני אמון, וכו'. יש להיצמד לתוכנית הזאת, והאמון ייבנה בהדרגה

שלב 1: התמקדות במטרה אחת ויחידה:

- תכנון יחד (ישראל והרשות הפלסטינית) של מדינה פלסטינית שיהיה לה סיכוי גבוה להפוך למדינה מוצלחת:

שוחרת שלום

ביטחון

חינוך

יציבה

אוכלוסייה

ממשל

כלכלה

בניית מדינה פלסטינית מצליחה היא משימה מאתגרת הדורשת תכנון מראש

דוגמה

- אם תוקם מדינה פלסטינית ומיליון פליטים מעזה וממדינות אחרות יבקשו לעבור לשטחים הפלסטיניים באיו"ש, האם המדינה הפלסטינית תוכל לקלוט את כולם בבת אחת ובו-בזמן לספק להם עבודה, דיור, חינוך וכו'?

בניית מדינה פלסטינית מצליחה היא משימה מאתגרת הדורשת תכנון מראש

דוגמה

- מה יהיו עמודי התווך של הכלכלה הפלסטינית? טכנולוגיה? בנקים? תיירות? אחר?
- כיצד יפתרו אתגרי הדיור כאשר מדובר במדינה שצפויה להיות מאוד מאוכלסת: כפרים? סגנון העיר רוואבי? סגנון דובאי? סגנון מנהטן?
- כיצד תוכל הקהילה הבינלאומית לעזור?

מדוע תכנון משותף של מדינה פלסטינית יציבה הוא מפתח לפריצת המבוי הסתום

- אם מדינה פלסטינית תהפוך למדינה כושלת, אזי אחד משני התרחישים הבאים עלול לקרות:
 - שיטת הממשל תתמוטט, ופלסטין תהפוך למדינה מסוכנת, או:
 - הממשלה המרכזית הפלסטינית לא תהיה חזקה דייה למנוע מקיצוניים לפעול נגד ישראל. במקרה כזה, ישראל תפעל ותיאלץ בסופו של דבר להשתלט על המדינה הפלסטינית

מדוע שלב 1 הוא חיוני

- אם אש"ף והרשות הפלסטינית וישראל אינם יכולים לדמיין יחד מדינה פלסטינית שבסבירות גבוהה תהפוך למדינה מצליחה, אין כל טעם לדון בסוגיות האחרות
- הסיכון הביטחוני הגלום במדינה פלסטינית כושלת הוא סיכון שגם הפלסטינים וגם הישראלים אינם יכולים לקחת

הפגנת רצון טוב

במהלך התהליך:

- ישראל תשהה את הרחבתם של כלל היישובים באיו"ש, מלבד התרחבות טבעית בתוך גושי ההתיישבות המרכזיים
- ישראל תעשה כמיטב יכולתה למנוע פעולות פרובוקטיביות ובלתי-חוקיות של המתישבים הישראלים באיו"ש נגד פלסטינים
- הרשות הפלסטינית תעשה כמיטב יכולתה למנוע אלימות של פלסטינים נגד ישראלים
- הרשות הפלסטינית תעשה כמיטב יכולתה לבנות עתיד חדש וטוב בעזה

הקמת צוות לפתרון משברים כבר ביום הראשון

- בצוות לפתרון המשברים ייקחו חלק פלסטינים וישראלים
- מטרת הצוות היא לוודא שכאשר יתרחשו משברים בגלל פעולות עוינות של קיצוניים, השייכים לאחד מן הצדדים, פעולות עוינות אלה לא יגרמו לעצירת תהליך הביטחון והשלום

הקמת צוות לפתרון משברים כבר ביום הראשון

- פעולות אלימות של קיצוניים השואפים לגרום להפסקת תהליך הביטחון והשלום הן לא בגדר "אם זה יקרה". הפעולות יקרו, והן יהיו איומות. אל תניחו להן להשפיע על התהליך
- פעולות קיצוניות אלימות עלולות לכלול אירועים אלימים שבהם ייהרגו אזרחים או ייפגעו במקומות הקדושים
- הצוות לפתרון משברים צריך להכין מראש פרוטוקול של תגובות שיש לבצע לאחר פעולות כאלה

לוח זמנים

- מפגש ראשון, להתנעת תהליך הביטחון והשלום, ייערך מיד לאחר הביצוע בפועל של ההסכם עם חמאס

חלק 2

תהליך ביטחון ושלום

שלב 2

שלב 2: פתרון סוגיות הליבה וסוגיות המשנה

- סוגיות הליבה: הגבולות, הסדרי הביטחון, זכות השיבה והמקומות קדושים
- סוגיות המשנה: מים, תיאום תדרי רדיו וכו'
- יש להתחיל פחות או יותר מהמקום שבו הפסיקו את המו"מ ראש הממשלה אולמרט והנשיא עבאס

**בעוד שלב 1 דומה ליציאה לדויט, שלב
2 דומה להיריון. לפני שאתם מתחילים,
עליכם לוודא שאתם מוכנים לתוצאות**

- בשונה מהמאמץ שיושקע בשלב 1 לשתף פעולה בתכנון מדינה בת-קיימא, תהליך המשא ומתן בשלב 2 יעסוק בסוגיות הליבה הטעונות. לכן, ישנה סבירות גבוהה שהקיצוניים משני הצדדים ייאבקו בתהליך, גם בדרכים אלימות וגם באופן פוליטי

הציבו כמטרה הסכם אחד שלם וסופי, לא הסכם רב-שלבי

- מבחינה תיאורטית, הסכם רב-שלבי הוא זהיר ושקול ומגביל את הסיכון
- במקרה של הסכסוך הישראלי-פלסטיני, הסכם רב-שלבי לא יעבוד, משום שהקיצוניים יחריבו אותו בשלב 1
- הדרך היחידה (א) להגיע להסכם של ביטחון ושלום, ו-(ב) להצליח ליישם אותו, היא על ידי חתימת הסכם אחד שלם וסופי

התגברות על כוחן של אידיאולוגיות קיצוניות

- ישנם כ-150,000 ישראלים ופלסטינים (במשולב) שהם קיצוניים פעילים, המנסים למנוע תהליך ישראלי-פלסטיני שעשוי להוביל לפתרון שתי מדינות.
- הם לא ישנו את דעתם, והם ייאבקו במנהיגים שלהם. אל תבזבזו את זמנכם בניסיונות לשכנע אותם
- הם יפעלו! יש להתכונן לכך ולהתמקד בניסיונות למזער את ההשפעה של פעולותיהם

“ביטחון ושלום” – זה כדאי

- כן, אנשים משני הצדדים צריכים להתפשר על חלק מהחלומות שלהם
- כן, האסטרטגיה הזאת כרוכה בסיכונים
- אבל היא פחות מסוכנת ממלחמות מתמשכות, ויכולה להוביל לעתיד טוב חדש לגמרי

זה אפשרי

- **אבו מאזן ואהוד אולמרט כמעט הגיעו להסכם**

- (על סמך דבריהם של מי שעמדו בראש צוותי המו"מ הישראליים והפלסטיניים)

- **הרוב הגדול של ראשי מערכת הביטחון הישראלית ציינו ש:**

- אבו מאזן באמת רצה להגיע להסכם ב- 2007-8

- ישראל תוכל לשלב ביטחון ושלום אם תוקם מדינה פלסטינית לצד ישראל. הסדרי ביטחון מפורטים נידונו במשא ומתן על הסכם שלום ב- 2007-8

- פתרון שתי המדינות הוא הפתרון לטווח ארוך הטוב ביותר עבור האזרחים משני הצדדים

ד"ר איתי כוכבי

תודה